

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

KAZAKİSTAN ÜLKE RAPORU

Dış Ticaret Servisi
Ocak 2019

İÇİNDEKİLER

1.2. GENEL BİLGİLER	3
1.2.1. Coğrafi Konum	3
1.2.2. Siyasi ve İdari Yapı	3
1.2.3. Nüfus ve İşgücü Yapısı	3
1.2.4. Eğitim	4
1.2.5. Doğal Kaynaklar ve Çevre	4
1.3. GENEL EKONOMİK DURUM	4
1.3.1 Ekonomik Yapı	4
1.3.2 Ekonomi Politikaları.....	5
SEKTÖRLER	6
2.1. SEKTÖRLER	6
2.1.1. Tarım ve Hayvancılık.....	6
2.1.2. Hafif Sanayi.....	6
2.1.3. Madencilik ve Metalurji	7
2.1.4. Makine.....	7
2.1.5. İnşaat	7
DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR.....	8
3.1. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR.....	8
3.1.1. Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü.....	8
DIŞ TİCARET	9
4.1. DIŞ TİCARET	9
4.1.1.Genel Durum	9
Kazakistan'ın Dış Ticareti (milyar \$)	9
4.1.2. Başlıca Ürünler İtibariyle Kazakistan'ın İhracatı (Bin Dolar).....	10
4.1.3. Başlıca Ürünler İtibariyle Kazakistan'ın İthalatı (Bin Dolar).....	11
4.1.4. Başlıca Ülkeler İtibariyle Kazakistan'ın İhracatı (Bin Dolar)	12
4.1.5. Başlıca Ülkeler İtibariyle Kazakistan'ın İthalatı (Bin Dolar).....	12
TÜRKİYE İLE TİCARET	13
5.1. TÜRKİYE İLE TİCARET	13
5.1.1.Genel Durum	13
5.1.2.Türkiye – İran Dış Ticaret Göstergeleri (Bin Dolar)	13
5.1.3.İran'a İhracatımızda Önemli Ürünler (Bin Dolar).....	14
5.1.4.İran'dan İthalatımızda Başlıca Ürünler (Bin Dolar).....	14
KONYA İLE TİCARET	15
6.1. KONYA İLE TİCARETİ	15
6.1.1.Konya – İran 2017 Yılı İhracat Kalemleri (İlk 20 ürün).....	15
6.1.2.Konya- İran 2017 Yılı İthalat Kalemleri	15
6.1.3.Türkiye –İran Yıllara Göre İthalat/ İhracat Rakamları	15
6.1.4.Konya - İran Yıllara Göre İthalat/ İhracat Rakamları.....	15

1.2. GENEL BİLGİLER

1.2.1. Coğrafi Konum

2.724.900 km² yüzölçümüne sahip olan Kazakistan, yüzölçümü açısından dünyanın dokuzuncu, eski Sovyetler Birliği ülkelerinin ikinci en büyük ülkesidir. Türkiye'nin yaklaşık 3,5 katı büyüklüğündeki ülke, Orta Asya'da Çin'in kuzeybatısında, Ural Nehri'nin batısında yer almaktadır.

Doğudaki Altay Dağları, güneydoğusundaki Tien Şan - Tanrı Dağları- ve onun uzantıları Jongar Alatau ve Saur-Tarbagatay ülkenin en büyük dağlarını oluşturmaktadır. İrtiş, Esil, Jayık, İli, Sırderya, Tobıl, Sarısu ülkenin en büyük nehirleridir.

İrtiş, Esil ve Jayık'ta gemi taşımacılığı yapılmaktadır. Ülkede irili ufaklı 48 bin göl bulunmaktadır. Hazar, Aral, Balkaş, Alagöl, Zaysan, Tengiz, Sıletı gölleri ülkenin belli başlı büyük gölleridir.

Ülkede tam anlamıyla karasal iklim hakimdir. Bu nedenle çok soğuk kışlar ve çok sıcak yazlar yaşanmaktadır. Yazın ortalama hava sıcaklığı kuzey bölgelerinde 20°C, güney bölgelerinde ise 30°C'dir.

Kazakistan'da tabii bitki örtüsü kuzeyden güneye gittikçe farklılaşmaktadır. Kuzeydeki küçük orman ve ağaçlıklarla kaplı bozkır sahası güneye inildikçe çöle dönüşmektedir. Kazakistan'ın %7'sini ormanlar, %4'ünü dağlar, %26'sını ekilebilir alanlar, %23'ünü bozkır, %40'ını da çöl görünümlü topraklar oluşturmaktadır.

1.2.2. Siyasi ve İdari Yapı

Parlamente bir cumhuriyet olan Kazakistan Cumhuriyeti, 16 Aralık 1991 tarihinde Sovyetler Birliği'nden bağımsızlığını kazanmasından bu yana Nursultan Nazarbayev başkanlığında yönetilmektedir. Yönetiş alanlarında Cumhurbaşkanı tarafından yapılan düzenlemeler, Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ve Bakanlık yenilemeleri ile gerçekleştirilmektedir.

Yasama organı parlamento ve senatodur. Kırk yedi üyeli senatonun otuz iki üyesi altı yıllığına seçilmektedir. Geri kalan on beş üye ise Cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır.

Ülke, içinde Almatı'nın da yer aldığı bazı seçilmiş şehirler için ayrı yönetim yapılarına sahip 14 idari bölgeye (eyalet) bölünmüştür. Yerel hükümet bütçesi yerel meclis tarafından onaylanmaktadır. Bölgesel temsilcilerin görev süresi beş yıldır.

Ülkedeki Eyaletler: Akmola, Aktöbe, Almatı, Atıray, Batı Kazakistan, Doğu Kazakistan, Güney Kazakistan, Jambul, Karagandı, Kızılorda, Kostanay, Kuzey Kazakistan

1.2.3. Nüfus ve İşgücü Yapısı

Ülke yüzölçümü açısından dünyanın 9., eski Sovyetler Birliği'nin 2. en büyük ülkesidir. Nüfusun çoğunluğu, ülkenin kuzey ve güney doğusunda yaşamaktadır. Ülkenin orta ve batı kısımlarında nüfus seyrek. Ülkede nüfus yoğunluğunun önemli derecede düşük olmasının başlıca nedeni ülkeden dışarıya olan göçlerdir. Doğal nüfus artış hızı, dışarıya olan göçe yetişememektedir.

Ülke, son yıllarda Orta Asya'daki fakir komşuları ve Çin'den göç almaktadır. Buna ilave olarak ülkeden Rusya'ya göçte yavaşlama gözlenmektedir.

Bağımsızlık sonrasında Ruslar kamudaki önemli görevlerden uzaklaştırılmıştır. Kazaklaştırma Programı kapsamındaki bu uygulama kamuda vasıflı işgücü kaybına neden olmuştur. Günümüzde bu uygulama yumuşatılmıştır.

60 yaş üzeri nüfusun toplam nüfusa oranı düşük düzeydedir. Nüfusun yalnızca yaklaşık %10'u 60 yaş üzerindedir.

1.2.4. Eğitim

Sovyet dönemi boyunca bilim ve teknoloji çalışmalarında daha fazla rol alan Rus azınlık ve azınlıktaki diğer etnik grupların çoğunluğunun bağımsızlık sonrasında ülke dışına göç etmesi nedeni ile Kazakistan'ın vasıflı işgücünde ciddi bir kayıp söz konusu olmuştur.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)'na göre yetişkin okuryazarlık oranı %99,7, genç okuryazarlık oranı ise %99,8'dir.

1.2.5. Doğal Kaynaklar ve Çevre

Kazakistan, petrol ve doğal gaz rezervleri yönünden zengindir. Ülkenin petrol rezervleri doğal gaz rezervlerine göre daha fazladır. Kazakistan eski Sovyet Cumhuriyetleri içinde Rusya'dan sonra ikinci büyük petrol üreticisidir.

Ülkenin toplam petrol rezervi 39,8 milyar varil civarındadır. Bu rakam, toplam dünya rezervinin %2,9'unu oluşturmaktadır. Ülkenin rezerv seviyesi Hazar Denizi'ndeki yeni bulunan rezervler ile birlikte giderek artış göstermektedir.

Kazakistan'ın doğal gaz rezervi ise dünya toplam rezervinin %1,0'ını oluşturmakta olup, toplam 1,8 trilyon metreküpe tekabül etmektedir. Ayrıca, ülke dünya kömür rezervinin de %3,9'una (33,6 milyar ton) sahiptir. Kazakistan altın rezervleri bakımından da zengin bir ülkedir.

Ülkenin Vasilkovskoye madeninde yaklaşık 370 ton altın rezervi bulunmaktadır. Ayrıca zengin demir filizi, bakır, krom, kurşun, wolfram, tungsten ve çinko yatakları da bulunmaktadır.

1.3. GENEL EKONOMİK DURUM

1.3.1 Ekonomik Yapı

1991 yılında gerçekleşen bağımsızlık öncesinde Kazakistan'ın uzmanlaşmaya dayalı Sovyet sistemi içindeki rolü buğday üretimi, metalurji ve mineral üretimi üzerinde yoğunlaşmıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılması, merkezi planlı ekonominin çöküşü ile birlikte Kazakistan'ın üretiminde ciddi bir düşüş meydana gelmiştir. Ekonomisi büyük ölçüde Rusya'ya bağlı olan Kazakistan'ın bağımsızlık sonrası yaşadığı durgunluk döneminde tüketim malları üretimi gibi bazı alt sanayi sektörleri büyük zarar görmüştür.

Kazak ekonomisinin diğer önemli sektörleri metal işleme ve çelik üretimidir. Bu sektörler de Sovyet sonrası dönemde ülkeye giren yabancı yatırımlar sayesinde en çabuk toparlanan sektörler olmuştur.

İnşaat sektörü neredeyse tamamen petrol sektörüne bağımlı olup, sektörün GSYİH içindeki payı petrol sektöründeki yatırımlarla birlikte aşamalı olarak artmıştır. Ekonominin geri kalanı, küçük olmakla birlikte hızla gelişen hizmet sektöründen ve verimsiz, emek-yoğun tarım sektöründen oluşmaktadır. Tarım sektörü en fazla istihdam sağlayan sektördür.

Günümüzde tarım sektörünün GSYİH'daki payı yalnızca %5,4 olmuştur. Bu oran, 1992 yılında %23'tür. Üretimde giderek önem kazanan gıda sanayi ürünlerinin ihracat gelirleri içindeki payı ise düşük düzeydedir.

Ekonomik büyümenin ve yabancı yatırımların olumlu etkisi sayesinde gerçekleşen refah artışının nüfusun her kesimi tarafından paylaşılamamasına rağmen fakirlik düşüş eğiliminde olup gelir dağılımı iyileşmektedir. Kırsal kesimdeki fakirlik çok daha belirgindir. Özellikle ülkenin güneyinde yerleşik Kazaklar kırsal kesimde yaşayan nüfus içindeki en fakir kesimdir.

Kazakistan, Dolar bazında BDT ülkeleri içinde-Rusya hariç- en yüksek kişi başı GSYİH ve aylık ücretlere sahip ülkedir. Bu göreceli yüksek refah düzeyinin en önemli göstergelerinden biri de ülkeye diğer Merkezi Asya ülkelerinden özellikle Özbekistan'dan giren çok sayıda kaçak göçmendir. Özbek işçiler her yıl yaz mevsiminde pamuk toplamak üzere ülkeye gelmektedir.

1.3.2 Ekonomi Politikaları

Kazakistan'da bağımsızlıktan bu yana ekonomi politikaları, neredeyse tüm varlıkların devlet mülkiyetinde olduğu merkezi planlamadan, özel sektörün ağırlık kazandığı piyasa temelli ekonomiye geçiş üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu geçişin ilk 5 yılında Sovyet sistemi içinde kurulan ihracat piyasasının çöküşü ve büyük ölçekli Sovyet mali yardımlarının kaybedilmesi nedeniyle çok şiddetli üretim düşüşü yaşanmıştır. Sovyetler Birliği'nin çöküşü, Kazakistan'ı çok büyük ölçekli, verimliliği ve rekabet gücü düşük bir ağır sanayi sektörü ile baş başa bırakmış, verimliliği artırma fırsatı olmasına rağmen dünya piyasaları ile rekabete girmek üzere girişimlerin yeniden yapılanması yavaş bir süreç olmuştur. Ülke, ciddi ekonomik reformlar uygulamaya ancak 1994 yılında bir istikrar, özelleştirme ve yabancı yatırım paketi ile başlamıştır.

2003-2015 yılları için uygulamaya koyulan Yenilikçi Sınai Kalkınma Programı, ekonomide sektörel çeşitlendirme sağlamayı ve uzun vadede hizmet ve teknoloji sektörleri bakımından güçlü bir ekonomi yaratmayı amaçlamaktadır.

Kazakistan'ın 2030 Stratejisi ise ulusal güvenlik, siyasal istikrarın sağlanması ve sağlanmasını, ülkeye yabancı yatırımların çekilmesi ve buna dayalı gelişme sağlanması, halkın sağlık ve eğitiminin iyileştirilmesi, enerji kaynaklarının etkin kullanımı, ulaşım ve telekomünikasyon altyapısının geliştirilmesidir.

İKİNCİ BÖLÜM

SEKTÖRLER

2.1. SEKTÖRLER

2.1.1. Tarım ve Hayvancılık

Kazakistan’da tarım ve gıda sanayinin gelişimine büyük önem verilmekte olup, ülkenin gıda ürünlerinde kendi kendine yetecek düzeye gelmesi ve işlenmiş tarım ürünleri ihracatının artırılması başlıca stratejik hedefler arasında yer almaktadır.

2011 yılında ise Kazakistan 27 milyon tonla (22,7 milyon tonu buğday) son 60 yılın rekoru olan hububat üretimi gerçekleştirmiştir. Dünyanın en büyük 10 tahıl ihracatçısı arasında bulunan Kazakistan 70’den fazla ülkeye tahıl ihracatı yapmaktadır. Yağlı tohumlar, meyve sebze, üzüm, şeker pancarı, patates vs. diğer önemli tarım ürünleridir.

Hayvancılık Kazakistan’da çok büyük önem arz eden sektörlerden birisidir. Geniş otlak ve meralar ve elverişli doğa – iklim koşulları hayvancılığın gelişimi için uygun ortam oluşturmaktadır. Devlet hayvancılık alanında yapılan yatırımları özel önlemlerle desteklemekte ve teşvik etmektedir. Bu çerçevede, “2011 – 2020 Yılları Arasındaki Dönemde Kazakistan Cumhuriyeti’nin Büyükbaş Hayvan Eti İhracat Potansiyelinin Geliştirilmesi” programı uygulamaya konmuştur.

Tarımsal sanayi kompleksinin geliştirilmesi ve bu kapsamda tarım ürünlerinin işlenmesi ve ihracata dönük yarı mamul – nihai ürün üretiminin artırılması Kazakistan’ın ekonomi politikalarında öncelikli konulardan birisidir. Bu anlamda gıda işleme tesislerinin kurulması yatırımcılar açısından cazip imkanlar barındırmaktadır.

2.1.2. Hafif Sanayi

Hafif sanayi alanında hammadde işleme teknolojilerinin geliştirilmesi, yüksek katma değerli ürünler üretilerek dahili pazarın ihtiyaçlarının karşılanması ve ihracatın artırılması başlıca stratejik hedefler olarak belirlenmiştir.

Günümüzde Kazakistan tekstil başta olmakla, hafif sanayi ürünlerine olan ihtiyacı ağırlıklı olarak ithalat yoluyla karşılamaktadır. Nitekim, geçiş dönemi ekonomik sorunlarından en çok etkilenen ve üretimi neredeyse durma noktasına gelen sektörlerin başında hafif sanayi gelmektedir. Nitekim, Kazakistan’ın toplam sanayi üretiminde hafif sanayinin payı sadece yüzde 0,3 düzeyindedir. Hafif sanayi üretiminin yaklaşık yüzde 85’i tekstil ve hazır giyimin, yüzde 15’i ise deri mamullerinin payına düşmektedir. Bu alandaki ithalatta ise tekstil ve hazır giyimin payı yüzde 75’tir.

Gerek ayakkabı ve diğer deri mamuller, gerekse de tekstil ve hazır giyim üretimi için yeterli hammaddeye sahip olan Kazakistan, önümüzdeki yıllarda bu potansiyelini kullanarak ithalatın önüne geçebilecek rekabetçi, kaliteli ürünler üreten ulusal hafif sanayi sektörünün şekillendirilmesini amaçlamaktadır. Türkiye’de üretilen tekstil ve deri ürünlerinin Kazakistan pazarında büyük rağbet gördüğü dikkate alındığında, Kazakistan’da aynı standartlarda üretim yapacak şirketlerimizin bu işten kazançlı çıkacakları değerlendirilebilir.

2.1.3. Madencilik ve Metalurji

Madencilik sektörü, sanayinin diğer sektörlerinin hammadde ihtiyacının karşılanması açısından Kazakistan ekonomisinde büyük öneme sahiptir. Sektörün stratejik amacı rekabet gücünün yükseltilmesi, ürün çeşitliliğinin sağlanması ve işlenmiş, yüksek katma değerli mamullerin toplan üretimdeki payının artırılması olarak özetlenebilir. Nitekim, Kazakistan'ın ithal ettiği madencilik ve metal sanayii ürünlerinin büyük kısmı işlenmiş mamullerden oluşmaktadır.

Kazakistan'ın sahip olduğu zengin maden kaynakları sektöre ilgi duyan potansiyel yatırımcılar açısından başlıca cazibe unsurudur. Mevcut üretim kapasitesi göz önünde bulundurularak yapılan değerlendirmelere göre, Kazakistan'da ülkenin metalurji işletmelerinin hammadde ihtiyacını 50 ila 300 yıllık süre zarfında karşılamaya yetecek kadar maden kaynağı bulunmaktadır.

Kazakistan'ın dünya rezervlerindeki payı; krom % 30, manganez % 25, demir % 10, bakır % 10, kurşun ve çinko % 13 şeklindedir.

2.1.4. Makine

Kazakistan makine sektörünün temel amacı dahili pazarın ihtiyaçlarının azami ölçüde karşılanması ve yüksek katma değerli ürün ihracatın artırılmasına olanak sağlayacak üretim yapısının şekillendirilmesidir. Makine sektörü 13 alt sektöre ayrılmakta olup, bunlar arasında; petrol ve doğalgaz endüstrisi makineleri, madencilik ve metalurji endüstrisi makineleri, demiryolu makineler (vagonlar dahil), tarım makineleri, elektronik makineler daha büyük önem atfedilmektedir.

2.1.5. İnşaat

İnşaat sektöründeki gelişmeler ekonominin bütününe etkilerken, ciddi sosyal sonuçlar da doğurmaktadır. Kazakistan devleti sektörün dengeli gelişimini ve üretim kalitesinin yükselmesini sağlayacak politikalara ağırlık vermektedir.

İnşaat alanında başlıca stratejik hedefler sektörde üretilen brüt katma değer ve iş verimliliğinin artırılması ve inşaat malzemeleri pazarında yerli üretimin payının yükseltilmesi olarak özetlenebilir.

Kazakistan inşaat malzemeleri pazarında ithalata bağımlılık oranının en fazla olduğu kalemler olarak cam ambalaj ürünleri (yüzde 100), her türlü seramik karo ürünleri, seramik blok ve tuğlalar (yüzde 97), halıflex ürünleri (yüzde 85), inşaat demiri (yüzde 73) ve boyalar (yüzde 58) öne çıkmaktadır. Bahse konu alanlarda önemli yatırım potansiyeli mevcuttur.

Ülkede inşaat malzemeleri üretiminde kullanılacak zengin hammadde kaynakları bulunmasına rağmen, mevcut yatakların sadece yarısında üretim yapılmaktadır. Bu çerçevede, hemen hemen bütün inşaat malzemeleri çeşitlerinin üretilmesinin mümkün olduğu değerlendirilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

3.1. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

3.1.1. Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Kazakistan, bağımsızlıktan bu yana doğrudan yabancı yatırım çekmekte başarılı olmuştur. Ülke, Orta Asya'daki toplam doğrudan yabancı yatırımların %80'den fazlasını çekmiştir. Doğrudan yabancı yatırım artışı başta Kaşagan yatakları olmak üzere hidrokarbon alanlarındaki gelişmeler sayesinde olmuştur.

3.1.2. Ülkeler İtibarı ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar (milyon dolar)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Hollanda	8,692.2	6,520.9	6,795.8	5,701.1	7,920.3	5,998.4
ABD	1,975.7	2,438.7	4,123.6	2,772.2	3,422.7	3,712.4
İsviçre	3,312.4	1,877.4	2,366.4	1,868.7	2,697.3	2,934.6
Rusya	1,069.5	1,299.2	1,580.1	527.7	867.4	1,230.8
Belçika	856.6	958.2	859.8	693.0	710.6	1,048.9
Çin	2,414.6	2,246.0	1,861.2	838.4	961.9	998.7
Fransa	1,168.7	954.0	837.5	963.6	1,136.2	804.4
İngiltere	1,395.7	937.6	747.2	372.2	684.8	601.7
Güney Kore	483.9	236.3	577.5	399.2	365.7	488.5
Bermuda	110.3	74.8	61.2	-18.1	47.2	448.3
Japonya	473.4	355.8	300.2	391.8	470.1	357.0
Almanya	681.6	425.1	479.9	319.1	249.8	345.5
Romanya	112.0	76.4	-33.5	-66.8	-15.1	343.7
Türkiye	178.8	271.3	199.0	79.9	238.3	256.7
BAE	285.9	532.3	198.7	-117.2	74.8	143.4

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DIŞ TİCARET

4.1. DIŞ TİCARET

4.1.1.Genel Durum

Son yıllarda dünya petrol fiyatlarının yüksek seyretmesine bağlı olarak ülkenin dış ticareti fazlası artmakla birlikte Kazakistan, dış ticaret yapısındaki dengesizlikler nedeni ile zaman zaman dış ticaret açıkları ile karşı karşıya kalabilmektedir.

Kazak ekonomisi yüksek düzeyde ithalata dayalı bir ekonomidir. Ülkede gerçekleştirilen üretimin büyük çoğunluğu petrol ve doğal gaz sektörlerinde yoğunlaşmış olup, sermaye ve tüketim mallarında üretim iç tüketimi karşılayacak seviyede değildir. Sermaye ve tüketim malları üreticilerinin çoğunluğu ise fiyat ve kalite bakımından ithal malları ile rekabet edebilir düzeyde değildir. Geniş ve açık sınırlarından ülkeye çok sayıda ucuz, kaçak mal girişi gerçekleşmektedir.

Yüksek miktardaki kayıt dışı ticaret hacmi ithalatın izlediği seyrin takibine yönelik girişimleri güçleştirmektedir. Kazakistan'ın Rusya, Kırgızistan ve Özbekistan ile sahip olduğu geniş ve geçişi kolay sınırlar kayıt dışı sınır ticaretine olanak tanımakta ancak sınır ticaretinin hacmi dış ticaret verilerine yansıtılmamaktadır. Kayıt altına alınamayan ithalatın büyük çoğunluğu gıda dışı tüketim malları ve ikinci el arabalardan oluşmaktadır. İnşaat malzemeleri ithalatı ve doğrudan yabancı yatırımların sermaye malları ithalatı önemli ithalat kalemleridir. Enerji ithalatı –başta Rusya'dan gerçekleştirilen kömür ve elektrik olmak üzere- düşerken, Özbekistan'dan gaz ithalatı artmaktadır.

Ticaretin gelişmesini sınırlayan en önemli problem, Kazakistan'ın tamamen kara ile çevrili, denize kıyısı olmayan bir ülke olmasıdır. Bu nedenle ihracatta ve ithalatta maliyetler çok fazla yükselmektedir. Ayrıca bir diğer sorun da önemli petrol ve gaz ihracatı yollarının ülkenin dünya enerji piyasasındaki en önemli iki rakibi olan Rusya ve İran üzerinden geçmesidir.

Kazakistan sahip olduğu üretim yapısı itibarı ile daha ziyade ham madde ve yarı mamul ihracatçısı bir ülkedir. Petrol ve petrol ürünleri, demirli metaller, kimyasallar, makineler, hububat, yün, et, kömür ülkenin başlıca ihraç ürünleridir. Malları ihracatı çok sınırlı düzeydedir. Ülkenin başlıca ihraç ürünleri olan petrol, gaz ve maden ihracatının önemli bir kısmını oluşturması, Kazakistan'ın dış ticaret dengesini uluslararası mal fiyatlarındaki değişimlere karşı korunmasız hale getirmektedir.

Kazakistan bölgedeki en önemli hububat ihracatçılarından biridir. Buğday, ülkenin ihracatı açısından büyük önem taşımaktadır. Hububat ihracatının çoğunluğu Rusya, İran, Çin ve diğer Orta Asya ülkelerine gerçekleştirilmektedir.

Kazakistan'ın Dış Ticareti (milyar \$)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
İhracat	88,1	92,3	82,5	79,4	45,9	36,8	48,3
İthalat	38,0	44,5	48,9	41,3	30,6	25,2	29,3
Hacim	126,1	136,8	131,4	120,7	76,5	62,0	77,7
Denge	50,1	47,7	33,6	38,1	15,3	11,6	18,9

Kaynak: Trademap.

4.1.2. Başlıca Ürünler İtibariyle Kazakistan'ın İhracatı (Bin Dolar)

ÜRÜNLER	2015	2016	2017
Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	26.773.013	19.378.014	26.584.364
Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	1.919.682	1.824.346	2.342.491
Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	2.384.784	1.738.780	2.263.069
Ferro alyajlar	1.357.186	1.400.179	2.205.703
Radyoaktif kimyasal elementler ve radyoaktif izotoplar ve bunların bileşikleri	2.347.834	1.771.775	1.442.061
Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	1.383.878	812.642	1.161.383
Bakır cevherleri ve konsantreleri	310.903	444.764	1.080.350
İşlenmemiş çinko	575.715	551.642	834.823
Buğday ve mahlut	688.739	685.069	660.760
Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri	242.232	374.946	590.580
Gümüş (altın veya platin yaldızlı gümüş dahil)	482.420	584.583	538.049
Demir cevherleri ve konsantreleri	404.729	386.711	510.119
İşlenmemiş alüminyum	377.880	345.393	473.144
Buğday unu/mahlut unu	493.724	504.592	469.373
Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	438.888	301.984	445.346
Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri	185.348	253.359	436.400
Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri	333.530	306.445	412.255
Suni korundum, alüminyum oksit ve alüminyum hidroksit	340.360	317.928	330.418
İşlenmemiş kurşun	188.013	221.800	252.422
Çinko cevherleri ve konsantreleri	157.384	175.952	239.491
Hidrojen, asal gazlar ve diğer ametaller	248.507	175.381	213.533
Krom cevherleri ve konsantreleri	146.600	116.477	201.107
Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	99.909	156.453	197.290
Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları	40.108	94.070	177.616
Her nevi kükürt (süblime, presipite ve koloidal kükürt hariç)	328.176	154.274	157.980
Arpa	104.368	109.052	137.806
Demir (dökme demir hariç) ve çelikten ince ve kalın borular ve içi boş profiller (dikişsiz)	78.660	93.090	123.798
Titanyum ve titanyumdan eşya (döküntü ve hurdalar dahil)	102.834	89.425	121.515
Keten tohumu	118.680	91.712	108.544
Elektrik enerjisi	58.729	36.998	108.382
Krom oksitleri ve hidroksitleri	85.266	70.269	102.094

Kaynak: Trademap

4.1.3. Başlıca Ürünler İtibarıyla Kazakistan'ın İthalatı (Bin Dolar)

ÜRÜNLER	2015	2016	2017
Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	931.821	777.425	1.023.056
Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	718.365	606.023	837.480
Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	925.533	695.301	795.639
Binek otomobilleri ve esas itibarıyla insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar	873.124	416.350	551.191
Borular, kazanlar, tanklar, depolar ve benzeri diğer kaplar için musluklar, valfler (vanalar) ve benzeri cihazlar	475.879	483.339	409.754
Demir (dökme demir hariç) ve çelikten ince ve kalın borular ve içi boş profiller	396.974	313.081	401.169
Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	312.878	274.776	351.829
Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	439.886	473.219	324.920
Kauçuktan yeni dış lastikler	277.410	249.908	311.515
İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler	304.327	255.811	308.447
Kurşun cevherleri ve konsantreleri	177.102	221.252	301.163
Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	253.787	174.836	296.097
Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı	489.154	276.644	287.965
Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	306.905	237.915	287.747
Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	255.910	200.744	286.704
Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina	229.541	226.790	277.197
Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler	243.707	207.241	273.167
Demir veya çelikten diğer eşya:	284.594	280.338	265.024
İnsan kanı, hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	258.358	228.317	246.859
Taşkömürü, linyit ve turbdan elde edilen kok/sömikok, karni kömürü	146.035	126.691	242.565
Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler	183.636	116.286	230.399
Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	233.582	173.612	225.536
Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	185.425	144.129	217.152
Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar, elektrikli olmayan şofbenler veya depolu su ısıtıcıları	344.268	192.122	216.902

Kaynak: Trademap

4.1.4. Başlıca Ülkeler İtibariyle Kazakistan'ın İhracatı (Bin Dolar)

Sıra	Ülkeler	2015	2016	2017	Toplamdaki Pay %
1	İtalya	8.136.264	7.474.770	8.669.344	17,9
2	Çin	5.480.137	4.214.926	5.777.684	12
3	Hollanda	4.980.964	3.255.788	4.748.206	9,8
4	Rusya	4.547.502	3.509.162	4.515.165	9,3
5	İsviçre	2.659.306	2.687.769	3.100.688	6,4
6	Fransa	2.681.283	1.798.144	2.861.116	5,9
7	İspanya	1.219.115	992.230	1.444.301	3
8	Özbekistan	942.267	922.532	1.250.332	2,6
9	Türkiye	1.275.573	851.083	1.145.853	2,4
10	Ukrayna	1.173.659	911.193	1.138.401	2,4
11	G. Kore	769.909	223.513	1.128.134	2,3
12	Yunanistan	1.259.946	872.800	963.963	2
13	İngiltere	828.820	890.582	926.763	1,9
14	Romanya	1.343.375	724.412	925.560	1,9
15	Japonya	858.554	558.595	886.456	1,8

Kaynak: Trademap

4.1.5. Başlıca Ülkeler İtibariyle Kazakistan'ın İthalatı (Bin Dolar)

Sıra	Ülkeler	2015	2016	2017	Toplamdaki Pay %
1	Rusya	10.529.281	9.129.774	11.472.924	39,1
2	Çin	5.087.801	3.665.652	4.692.242	16
3	Almanya	1.985.982	1.443.521	1.484.116	5,1
4	ABD	1.484.349	1.276.990	1.253.451	4,3
5	İtalya	1.176.149	835.333	946.335	3,2
6	Özbekistan	725.684	587.801	735.160	2,5
7	Türkiye	741.917	618.147	730.082	2,5
8	G. Kore	607.047	453.126	567.499	1,9
9	Fransa	670.833	660.979	535.333	1,8
10	Beyaz Rusya	488.033	332.607	508.567	1,7
11	Ukrayna	827.826	435.488	462.150	1,6
12	Japonya	584.519	552.884	413.941	1,4
13	İngiltere	402.821	372.389	358.972	1,2
14	Polonya	340.546	254.317	326.685	1,1
15	Tacikistan	164.877	218.424	317.647	1,1

Kaynak: Trademap

BEŞİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE İLE TİCARET

5.1. TÜRKİYE İLE TİCARET

5.1.1.Genel Durum

Kazakistan'a ihracatımız 2017 yılında bir önceki yıla göre % 19,7 oranında artarak 746,3 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu ülkenin anılan dönemde toplam ihracatımızdaki payı % 0,48 olurken, Kazakistan ihracat yaptığımız ülkeler arasında ise 44. sırada yer almaktadır. 2017 yılında anılan ülkeden yaptığımız ithalat ise bir önceki yıla göre % 25,7 oranında artarak 1,67 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin en fazla ithalat yaptığı % 0,72 oranında pay ile 35. ülkedir.

Kazakistan'a ihracatımız 2018 yılı Ocak-Mayıs döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre % 4,8 oranında azalarak 294,2 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu ülkenin anılan dönemde toplam ihracatımızdaki payı % 0,50 olurken, Kazakistan ihracat yaptığımız ülkeler arasında ise 44. sırada yer almaktadır. 2017 yılı Ocak-Ağustos döneminde ülkeden yaptığımız ithalat ise bir önceki yılın aynı dönemine göre % 10,7 oranında artarak 1,06 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin en fazla ithalat yaptığı ülkeler arasında 0,71 oranında pay ile 36. ülkedir.

5.1.2.Türkiye – Kazakistan Dış Ticaret Göstergeleri (Bin Dolar)

Yıl	İhracat \$ / Bin	İhracat Değişim %	İthalat \$ / Bin	İthalat Değişim %	Hacim \$ / Bin	Denge \$ / Bin
2007	1.079.887	55	1.284.049	29,2	2.363.936	-204.162
2008	890.568	-17,5	2.331.992	81,6	3.222.561	-1.441.424
2009	633.441	-28,9	1.348.903	-42,2	1.982.345	-715.462
2010	818.900	29,3	2.470.967	83,2	3.289.866	-1.652.067
2011	947.822	15,7	3.020.009	22,2	3.967.831	-2.072.187
2012	1.068.625	12,7	3.370.975	11,6	4.439.600	-2.302.350
2013	1.039.382	-2,7	3.106.139	-7,9	4.145.521	-2.066.758
2014	977.487	-6	2.453.438	-21	3.430.925	-1.475.950
2015	750.027	-23,3	1.389.643	-43,4	2.139.670	-639.616
2016	623.715	-16,8	1.334.646	-4	1.958.361	-710.930
2017	746.244	19,6	1.677.932	25,7	2.424.177	-931.688

Kaynak:TÜİK

5.1.3.Kazakistan'a İhracatımızda Başlıca Ürünler (Bin Dolar) (İlk 15)

ÜRÜNLER	2015	2016	2017
Prefabrik yapılar	8.034	7.029	43.270
Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallerle kaplama metallere)	40.175	27.597	40.170
Tohum, hububat, kuru baklagilleri temizleme, tasnif etme ayıklama ve öğütmeye mahsus makina ve cihazlar	24.000	10.135	25.061
İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	19.440	15.459	20.137
Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	19.337	10.442	17.134
Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	21.629	16.150	16.498
Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	15.671	8.033	15.592
Diğer örme mensucat	437	2.178	14.659
Tiştirler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası	15.412	13.729	14.072
Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat	3.009	7.489	13.529
Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme)	12.280	14.393	12.637
Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	3.886	8.641	12.347
Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanlar	15.192	8.133	10.835
Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer	10.933	11.394	10.773
Ağaçtan bina ve inşaat için marangozluk, mamülleri, doğrama parçaları	6.831	1.613	10.345

Kaynak: TradeMap

5.1.4.Kazakistan'dan İthalatımızda Başlıca Ürünler (Bin Dolar) (İlk 15)

ÜRÜNLER	2015	2016	2017
Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	559.039	558.143	836.741
İşlenmemiş çinko	155.685	163.567	210.504
Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	211.651	199.722	202.197
İşlenmemiş alüminyum	80.483	44.763	58.790
İşlenmemiş kurşun	39.228	50.771	39.196
Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	1.765	4.988	34.210
Buğday ve mahlut	8.916	19.754	32.600
Altın (platin kaplamalı altın dahil)	7.665	11.507	7.301
Her nevi kükürt (süblime, presipite ve koloidal kükürt hariç)	4.159	1.171	7.063
Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	1.081	4.268	5.891
Sıvı kristalli tertibat, lazerler, diğer optik cihaz ve aletler	1.713	0	5.844
Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	0	12.791	5.406
Keten tohumu	72	1.922	4.142
Hububat ve baklagillerin kepek, kavuz ve diğer kalıntıları	33	3.960	3.349
Soya fasulyesi	0	0	3.117

Kaynak: TradeMap

ALTINCI BÖLÜM
KONYA İLE TİCARET

6.1. KONYA İLE TİCARETİ

6.1.1.Konya – Kazakistan 2017 Yılı İhracat Kalemleri (İlk 15 ürün)

S.NO.	ÜRÜN	DOLAR
1	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	16.503.833
2	Demir veya çelikten eşya	555.232
3	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	529.740
4	Plastikler ve mamulleri	436.753
5	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb., prefabrik yapılar	176.906
6	Hububat	136.770
7	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	110.016
8	Silahlar ve mühimmat, bunların aksam, parça ve aksesuarı	61.189
9	Sentetik ve suni devamsız lifler	55.565
10	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	43.785
11	Ayakkabılar, getrler, tozluklar ve benzeri eşya, bunların aksamı	39.580
12	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	32.417
13	Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	29.830
14	Yenilen sebzeler ve bazı kök ve yumrular	24.330
15	Adi metallere aletler, bıçakçı eşyası ve sofrta takımları, adi metallere bunların aksam ve parçaları	23.068

6.1.2.Konya- Kazakistan 2017 Yılı İthalat Kalemleri

S.NO.	ÜRÜN	DOLAR
1	Hububat	1.592.267
2	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	1.267.141

6.1.3.Türkiye –İran Yıllara Göre İthalat/ İhracat Rakamları

	2014	2015	2016	2017	2018
İhracat	977.487.454	750.027.228	623.715.266	746.244.349	650.701.942
İthalat	1.236.267.517	1.109.831.671	1.093.896.872	1.463.158.342	1.353.962.468

6.1.4.Konya - Kazakistan Yıllara Göre İthalat/ İhracat Rakamları

	2014	2015	2016	2017	2018
İhracat	17.130.623	15.694.347	11.574.529	18.868.271	7.953.459
İthalat	17.415.766	513.752	4.507.357	2.859.408	2.303.211